

به نام خداوند بخشنده مهربان

مرور دستور زبان فارسی

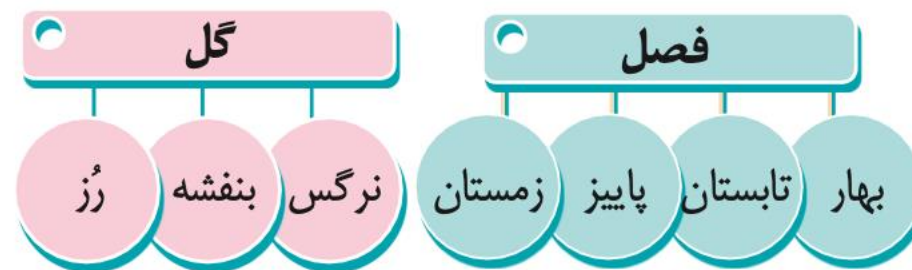
فارسی چهارم
دبستان علوی

علوی

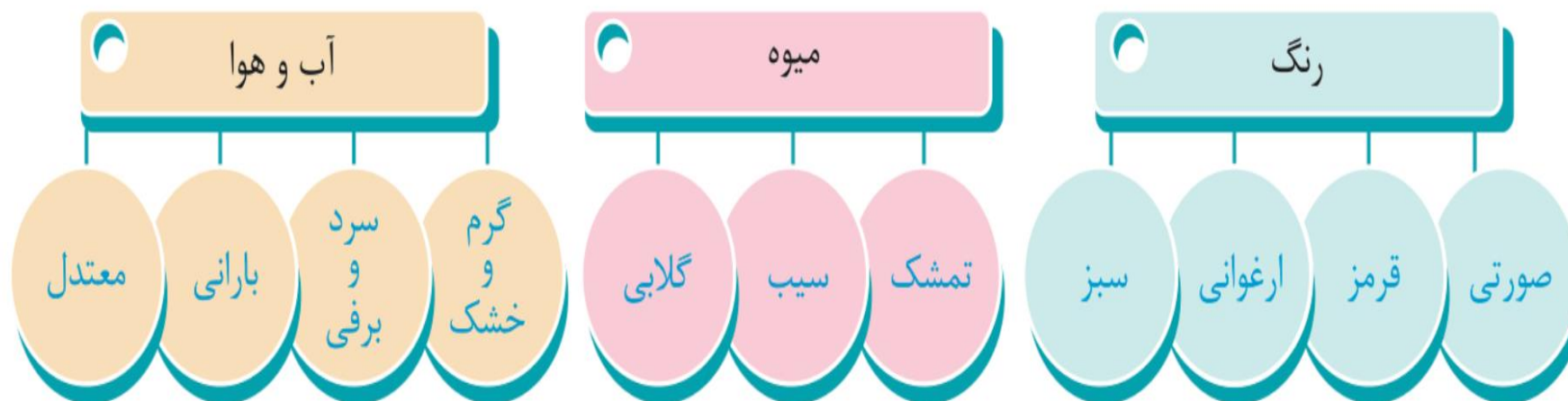
مدارس هزاره سوم

به نمودارهای زیر توجه کنید:

حالا نمودارهای زیر را با توجه به متن درس، کامل کنید:

جان بخشی

بیشتر بدانیم

درنا: برنا بین ابر چه گریه ای می کند!

برنا: مگر ابر هم گریه می کند؟!؟

درنا: ابر نمی تواند مثل ما گریه کند. ولی ما از زبان او می گوئیم که مثل ما کاری انجام داده. یعنی جان گرفته. من از معلم یاد گرفتم: شاعران و نویسندگان برای زیباتر شدن شعر یا نوشته و یا بهتر رساندن منظور از خاصیت جان بخشی در اجزا استفاده می کنند: یعنی حالت زنده یک انسان را به یک گیاه یا یک موجود غیر زنده نسبت دادن.

مثل: برگ بی حوصله شد، سبزه خمیازه کشید

مثال هایی برای جان بخشی:

گل خندید.

خورشید به دریا نگاه کرد.

نشانه های جمع در فارسی

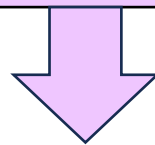
ها

ان

مثال: کفش + ها ← کفش ها

مثال: مرد + ان ← مردان

برای جمع بستن بعضی کلمات نشانه خاصی وجود ندارد که به آنها جمع های مکسر می گویند.

مدرسه ← مدارس

طفل ← اطفال

مزرعه ← مزارع

علوی

مدارس هزاره سوم

بعضی از کلمات از زبان عربی وارد زبان فارسی شده اند ، برای جمع بستن این کلمات از نشانه (ات) استفاده میکنیم.

مثال : حشره + ات حشرات

تغییر + ات تغییرات

اسم مفرد و جمع

به کلمه ای که با آن انسان ، حیوان و اشیا را نام می بریم اسم می گوئیم.
مثل : برنا ، فیل و کتاب

اگر اسم برای یک انسان ، حیوان وشی باشد به آن اسم مفرد می گوئیم.

ولی اگر برای چند انسان ، چند حیوان و یا چند شی باشد به آن اسم جمع می گوئیم.

دختران
کفش ها
حشرات
مزارع

مثال اسم جمع

سارا
گلدان
مورچه
کتاب

مثال اسم مفرد

نقطه

در پایان جمله های خبری و دستوری نقطه (.) می گذاریم.

امروز هوا سرد است.

علی با دوستش به پارک رفت.

علوی

مدارس هزاره سوم

علامت سوال

در پایان جمله های پرسشی ، علامت سوال (?) می گذاریم.

آیا امروز هوا سرد است؟

علی با دوستش کجا رفت؟

از این کلمات استفاده می کنیم و جمله را سوالی می کنیم.

و آخر جمله ها علامت سوال قرار می دهیم.

آیا

چرا

کجا

چگونه

چطور

علوی

مدارس هزاره سوم

علامت تعجب

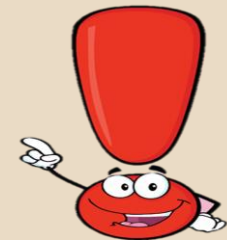
در پایان جمله های تعجبی یا عاطفی ، علامت سوال (!) می گذاریم.

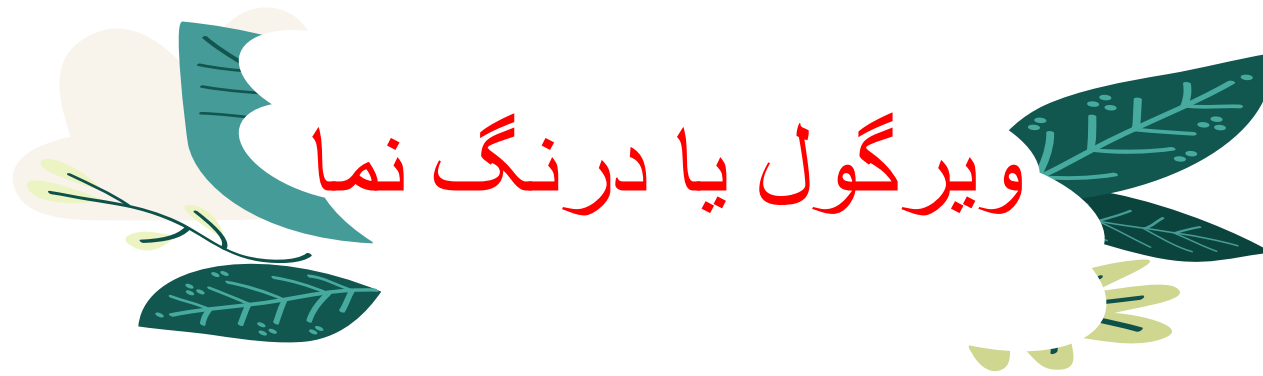
به به ! چه هوای خوبی !

ای کاش ! همه بچه ها به آرزویشان برسند.

علوی

مدارس هزاره سوم

ویرگول یا درنگ نما

وقتی بین واژه ها به مکت کوتاهی نیاز داریم و یا می خواهیم چند کلمه را از هم جدا کنیم، از ویرگول (،) استفاده می کنیم

بخشش ، لازم نیست مجازاتش کنید.

بخشش لازم نیست ، مجازاتش کنید.

علوی

مدارس هزاره سوم

دو نقطه

وقتی می خواهیم مطلبی را از کسی بیان کنیم یا اجزای یک چیز را نام ببریم، علامت سوال (:) می گذاریم.

مادر گفت: « من به خانه ی خاله می روم.»

پیامبر فرمود: « به پدر و مادر خود نیکی کنید.»

علوی

مدارس هزاره سوم

کلمات هم آوا

درس سوم

حیاط : محوطه خانه

قالب : شکل

خار: تیغ گل

حیات : زندگی

غالب : غلبه کننده

خوار: حقیر

ثواب : پاداش

خوان : رئیس

سد : مانع

صواب : درست ، شایسته

خوان : سفره

صد : عدد ریاضی

متن علمی و متن ادبی

متن علمی : متنی است که

- درباره ی موضوع ، توضیح علمی می دهد .
- تمام ویژگی ها و خصوصیات و علت های آن موضوع را بیان می کند.
- پایه و اساس آن علمی و مستند است.

متن ادبی : متنی است که

- به زیبایی های یک موضوع اشاره دارد.
- برای نوشتن آن می توان از خیال و تصور خود استفاده کنیم .
- می توان در آن از زیبایی های ادبی مثل : جان بخشی ، تشبیه ، ضرب المثل و ... استفاده کرد.

بیت و مصراع

به هر خط از شعر یک « **بیت** » می گویند.

هر بیت از دو بخش تشکیل شده است ، که هر بخش آن « **مصراع** » نامیده می شود.

مثال

میزار موری که دانه کش است که جان دارد و جان شیرین خوش است

مثال

چرا هرگز نمی گوید جوابم

چرا هرگز نمی آید به خوابم

کلمات قافیه:

ردیف

به کلماتی که در آخر هر مصراع که بعد از قافیه می آیند و دقیقا شبیه به هم هستند ،
« **ردیف** » نام دارند.

مثال : تو گفتی مهربان تر از خدا نیست
دمی از بندگان خود جدا نیست

کلمات قافیه: خدا و جدا

ردیف : نیست

کلمات مخفف شده

گاهی اوقات شاعر برای زیبایی شعر از کلمات « مخفف » یعنی « کوتاه شده » استفاده می کند.

ره : راه

روبه : روباه

مه : ماه

مفهوم _ ک

گاهی اوقات ما از نشانه ی (- ک) در پایان بعضی از کلمات استفاده می کنیم و این نشانه معنای کوچکی می دهد؛ اما گاهی معنای دیگر نیز می تواند داشته باشد.

مثال

موشک : موش کوچک
دخترک : دختر دوستداشتنی یا دختر کوچک

موصوف و صفت

موصوف: کلمه ای است که شخص یا حیوان یا شی ای با آن نامیده می شود.

مثال: مداد - سمانه - زنبور

صفت: کلمه ای است که ویژگی و احوال موصوف را شرح می دهد..

مثال: مهربان - با دقت - کوتاه - بلند - سبز

انواع جمله

جمله خبری: بعضی از جمله ها **خبری** به ما می دهند. مانند: نبرد طولانی و خسته کننده شده بود.

جمله عاطفی: بعضی از جمله ها **احساسی** را بیان می کنند. مانند: به به! چه دانش آموز با ادبی!

جمله پرسشی: بعضی از جمله ها **پرسشی** را مطرح می کنند. مانند: آیا در این سرزمین بازوی نیرومندی وجود دارد؟

جمله امری: بعضی از جمله ها به ما **دستوری** می دهد. مانند: به گل ها دست نزن.

نشانه ی ربط « و »

گاهی دو جمله با نشانه ی « و » به یکدیگر وصل می شوند.

به این ترتیب معنی دو جمله با هم ارتباط پیدا می کنند ،

به این نشانه، نشانه ی « ربط یا پیوند » می گویند.

مانند: آرش تمام جان خود را در تیر گذاشت و با تمام توان کمان را کشید.

منادا و حرف ندا

ای خدای آسمان ها - پروردگارا - یا علی - سعدیا - ایها الساقی

این عبارات ها هر کدام یک جمله اند . این جملات از **حرف ندا** و **منادا** تشکیل شده اند.

حرف ندا : برای خواندن و صدا زدن کسی ، چیزی و یا مکانی استفاده می شود.

منادا : کلمه ای که همراه حرف ندا مورد خطاب قرار می گیرد.

حرف ندا و منادا با هم یک جمله هستند.

ای آفریدگار کوه ها و دریاها

منادا

حرف ندا

نکته

بعضی اوقات حرف ندا بعد از کلمه ی منادا می آید.

که « خدا » منادا و « یا » حرف ندا است.

مثال : خدایا

نشانه ربط : < اما ، ولی >

اما و ولی از نشانه های ربط هستند و دو جمله را به هم ربط و پیوند می دهند.

دو جمله را ربط می دهد اما کاربرد معنایی منفی به جمله می دهد.

من می دانم ناراحت می شود اما به او می گویم.

درست است که بسیار گران است اما مجبور به خریدن آن هستم.

با اینکه به او گفتم ، ولی باز هم کار خودش را کرد.

مثال :

عناصر داستان

هر داستان دارای عناصری است . این عناصر عبارتند از:

(۱) **شخصیت داستان**: کسانی که در داستان از آنها نام می‌بریم.

(۲) **زمان**: منظور زمانی است که داستان در آن اتفاق افتاده است.

(۳) **مکان**: منظور مکانی است که داستان در آن اتفاق افتاده است.

(۴) **اتفاق های داستان**: ماجراهایی که باعث شکل گرفتن داستان شده اند.

(۵) **نتیجه**: آنچه از داستان آموخته ایم نتیجه داستان می‌شود.

تکلیف:

یک داستان درباره سرگذشت قطره های باران که از کوه سرازیر می شوند و سپس به جویبارها می پیوندند و در آخر به دریا می رسند بنویسید و عناصر داستان را در آن مشخص کنید.

(برای نوشتن داستان می توانید از درس ۱۵ مطالعات اجتماعی کمک بگیرید.)